

**Szociális mutatók és indexek alkalmazásának lehetőségei
egy kistérségi vizsgálat tapasztalatai alapján**

A szociális ügyekkel foglalkozó minisztérium 2002 óta támogat hátrányos helyzetű kistérségeket, a kistérségeken belül elsősorban települési önkormányzatokat, abból a célból, hogy a szociális ellátásokat minél több rászoruló számára biztosíthassák. A programokban szereplő 5 régió 10 megyéjének 19 kistérsége közül 18 bemutatására volt lehetőség. Ezeknek a kistérségeknek háromnegyede a leghátrányosabb 48 közé tartozik a 64/2004. (IV.15.) kormányrendelet alapján (a 18 közül 13: Salgótarján, Sarkad, Mezőkovácsháza, Encs, Szikszó, Edelény, Berettyóújfalu, Tiszafüred, Kunszentmárton, Bácsalmás, Jánoshalma, Szigetvár, Barcs). A fennmaradó 5 (Pásztó, Tiszavasvári, Nagyatád, Zalaszentgrót, Letenye) a hátrányosabb 47 közé. Az alábbiakban áttekintjük a kistérségek (és részben a települések) helyzetét néhány fontosabb statisztikai mutató segítségével.

Statisztikai helyzetelemzésünkhöz bázisévként 2002-t választottuk. Egyedül a pásztói program nyúlik vissza 2001-re, számos program viszont csak 2003-ban indul. A települések kistérségi besorolása azonban a 244/2003. (XII.18.) kormányrendelet alapján történt. Ennek következtében a programban érintett 281 település közül Szorgalmatosnak (Tiszavasvári kistérségből) és Rákócziabányának (a Salgótarjáni kistérségből) nincs semmilyen statisztikai adata, hiszen 2002-ben még nem voltak önálló települések, ezeket tehát az adatszerű számításoknál figyelmen kívül kellett hagyni. Meg kell említeni, hogy a 18 kistérség nem minden települése kapcsolódott valamely programhoz, és voltak olyan települések is, amelyek nem a kiválasztott, hanem más kistérségekhez tartozó települések voltak. Mindez annak a jele, hogy a települések közti együttműködések nem feltétlenül követik a kistérségek statisztikai határait.

A településeket és a kistérségeket egységesen, a 2002-es statisztikai helyzetük szerint mutatjuk be, túlnyomórészt a 2002-es évi KSH adatok alapján, függetlenül attól, mikor kapcsolódtak be a programba. A felhasznált adatok részben a statisztikai hivatalnak az alap- és nappali ellátásokra, valamint a családsegítőkre vonatkozó szociális OSAP adatgyűjtéseiből (1207, 1696 számúak), részben a KSH-nak a VÁTI kht. TeIR rendszerében megjelenő,

településekre vonatkozó adatbázisából (TSTAR) származnak. A TeIR rendszerben nemcsak TSTAR adatok vannak, ezekből származnak a települési „önhiki”-re vonatkozó adatok.

Megjegyezzük, hogy a statisztikai adatok csak egy általános helyzetképet vázolhatnak föl, mintegy illusztráció gyanánt, ezek alapján a programok nem értékelhetők, hiszen a statisztikai adatok nem elég részletesek és nem is kellően mélyek a programokkal elérni kívánt eredmények megállapításához, sem indokoltságuk, sem elérésük szempontjából. A célok a statisztika szintjén legkorábban a 2005-ös, még inkább a 2006. évi adatokban tükröződhetnek (már ahol egyáltalán statisztikailag megjeleníthetők), ezek azonban még nem állnak rendelkezésre. Ezért arra törekedtünk, hogy néhány fontosabb mutató szerint mutassuk be a programokban részt vett kistérségeket.

2002-ben a 279 számításba vonható településből 114 volt 600 fő alatti lakosú, ami 40,9%. 73 település jelzett falugondnoki szolgáltatást, a 600 fő alatti települések közül 56-ban található falugondnok. Ez nem jelenti azt, hogy csak ennyi települést lát el falugondnok, mert társulás esetén csak a gesztortelepülésnek kellett a falugondnokságra vonatkozó adatokat jelentenie. Azt is megállapíthatjuk az adatokból, hogy nemcsak 600 fő fölötti településeken van falugondnoki szolgáltatás: 17 olyan település is jelzett falugondnokként foglalkoztatottat, amely 600 vagy annál több lakosú.

A települések közül 123 olyan van, amelyik nem „önhikis”, 156 település (55,9%) tehát önhibáján kívül forráshiányos volt 2002-ben. Az összes település száma ekkor 3135 volt, ezek közül 1159 volt 600 fő alatti, ez 37,0%-ot jelent, és 1277 (40,7%) volt „önhikis”. Azoknak a településeknek a száma, amelyek nem vettek részt a programokban 2856, ezek közül 1120 volt forráshiányos (39%) és 1046 volt 600 fő alatti (36,6 %). Ezekből a számokból látható, hogy településszinten a programban részt vett települések a lakosságszám és rendelkezésre álló források szempontjából hátrányosabb helyzetűek voltak, mint a részt nem vevők.

Kistérségi szinten ezek a hátrányok nem mindig mutathatók ki, ami azzal az említett körülménnyel is összefüggésben van, hogy nem minden település vesz részt a programban az adott kistérségből. Az egyes kistérségekben a programban részt vett települések számát az 1. tábla mutatja. (A települések minden további táblázatban is a régiók és megyék sorrendjében szerepelnek.)

1. tábla

Felzárkóztató programokban szereplő kistérségek és a hozzájuk tartozó települések száma*

Megyenév	Kistérségnév	A kistérségben lévő		A programokban szereplő	
		települések száma összesen	600 fő alatti települések száma	települések száma összesen	600 fő alatti települések száma
Zala	Letenyei	28	17	12	8
Zala	Zalaszentgróti	24	15	22	14
Baranya	Szigetvári	46	38	46	38
Somogy	Barcsi	26	14	26	14
Somogy	Nagyatádi	18	6	18	6
Borsod-Abaúj-Zemplén	Edelényi	46	31	10	3
Borsod-Abaúj-Zemplén	Encsi	35	25	12	8
Borsod-Abaúj-Zemplén	Szikszói	23	16	2	0
Nógrád	Pásztói	26	12	24	11
Nógrád	Salgótarjáni	23	4	23	4
Hajdú-Bihar	Berettyóújfalui	29	4	20	2
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszavasvári	10	1	7	0
Jász-Nagykun-Szolnok	Kunszentmártoni	11	1	7	1
Jász-Nagykun-Szolnok	Tiszafüredi	12	0	9	0
Bács-Kiskun	Bácsalmási	8	1	7	1
Bács-Kiskun	Jánoshalmi	4	1	4	1
Békés	Mezőkovácsházai	18	2	17	2
Békés	Sarkadi	11	1	9	1

*A települések száma a 244/2003. (XII.18.) kormányrendelet szerint, a 600 fő alatti települések száma a 2002-es KSH-adatok alapján került a táblázatba. A programban szereplő települések száma nem tartalmazza azt a 6 települést, amelyek a programokhoz nem tartozó kistérségekben találhatók, ezek között viszont nincs 600 fő alatti lakosú.

A kistérségekre vonatkozó helyzetkép alapja a kistérségbe tartozó összes település. Az adatok vizsgálatánál megállapíthatjuk, hogy a kistérségi adatok nagy szóródást mutatnak, ezért a területi egységek egységes képpel nem jellemezhetőek.

A kistérségekben az alap-, nappali és bentlakásos ellátásban lévő ellátottak számát a tízezer lakosra jutó viszonyszámok segítségével hasonlíthatjuk össze. A KSH TSTAR rendszerében szereplő állandó népesség száma 2002-ben 10 191 326 fő volt. Az alapellátásban (étkeztetésben és a házi segítségnyújtásban, családsegítés nélkül) 2002-ben összesen 118 370 fő részesült, ami tízezer lakosra számítva 116 fő volt. A nappali ellátásban (idősek klubja,

fogyatékosok, szenvedélybetegek, pszichiátriai betegek intézményei) összesen 43 621 fő kapott ellátást, míg a bentlakásos intézményrendszerben 75 541 főt gondoztak. A tízezer lakosra jutó arányszámok ennek megfelelően a nappali ellátásban 43, a bentlakásos intézményekben 74 főt mutatnak.

A programokban szereplő kistérségek ellátási adatai (de az egyes régiók és azokon belül megyék is) nagy eltéréseket jeleznek az országos értéktől, még ugyanazon megyén belül is. Pl. a dél-dunántúli régióban Baranya megye a tízezer lakosra jutó 105 fő tekintetében az országos értéknél kevesebb alapellátásban részesülőt mutathat ki. Ugyanebben régióban viszont az alapellátás mutatója az egész régiót tekintve az országos szintet már meghaladó mértékű (121 fő), a régióban lévő kistérségeket tekintve pedig még ennél is magasabb (a Szigetvári 137, a Barcsi 191, a Nagyatádi 161 fő). A mutatók értékeinek alakulása az egyes ellátástípusok szerint is különböző, így teljesen megváltoztathatja a területi egységek ellátási helyzetéről alkotott képet. Pl. a Szigetvári kistérségben a nappali ellátásban részesülők száma tízezer lakosra vetítve a csak 8 fő, ami az országos, a megyei és a régiós szintnél is jóval alacsonyabb, ugyanitt a bentlakásos intézményekben gondozottak aránya viszont magasabb, mint a megyei vagy a régiós szint.

2. tábla

A dél-dunántúli régió felzárkóztatási programokban szereplő kistérségeinek ellátotti mutatói, 2002 (fő)

Terület	Lakosság száma a területen	Ellátottak száma			Tízezer lakosra jutó ellátottak száma		
		alapellátásban*	nappali ellátásban	bentlakásos intézményben	alapellátásban*	nappali ellátásban	bentlakásos intézményben
Szigetvári kistérség	28275	386	23	392	136,5	8,1	138,6
Baranya megye	407 358	4 264	1 676	3 931	104,7	41,1	96,5
Barcsi kistérség	26 646	508	133	767	190,6	49,9	287,8
Nagyatádi kistérség	29 027	466	187	478	160,5	64,4	164,7
Somogy megye	338 974	4 560	1 868	2 609	134,5	55,1	77,0
Dél-dunántúli régió	997 370	12 107	4 541	8 546	121,4	45,5	85,7
Ország	10 191 326	118 370	43 621	75 541	116,1	42,8	74,1

*Étkeztetésben és házi segítségnyújtásban.

Forrás: KSH TSTAR-adatok és szociális adatgyűjtések.

Az alap- és nappali ellátás szociális statisztikai adataiból a kistérségek ilyen vonatkozású

szükségletei is vizsgálhatók. Ha a szükségletet úgy határozzuk meg, hogy az tulajdonképpen nem más, mint ellátástípusonként az ellátást kérték és az ellátásba vettek különbsége adott évre vonatkozóan, akkor ez kimutatható a vonatkozó 1207-es OSAP adatgyűjtésből. Az ellátást kérték és az ellátásba vettek különbsége azt mutatja, hogy hány olyan személy van a vizsgált területi szinten, aki kért ugyan ellátást, de nem kapott. Ez akkor lehetséges, ha a kérelmező valamilyen feltételnek nem tett eleget, vagy eleget tett ugyan, de nem állt rendelkezésre a megfelelő ellátás biztosításának lehetősége. Az adatokból az nem derül ki, hogy a kérelmezőt miért nem vették ellátásba, de a kérelmezés tényét tekinthetjük úgy, mint a szükséglet legteljesebb, maximális mértékű kifejeződését. Azok, akik nem kaptak ellátást, végső soron a kielégítetlen szükségletet megtestesítői az adott településen (aggregáltan a kistérségben, megyében, régióban és az országban).

A szükséglet ilyen értelmű megjelenítéséhez a rendelkezésre álló adatokból egy egyszerű mutatót állítottunk elő az ellátást kérték és ellátásba vettek egymáshoz viszonyításának eredményeképp, amely azt fejezi ki, hogy az adott évben ellátást kérték száma hányszorosa azoknak, akiket ellátásba vettek. Ha a mutató értéke 1, akkor ugyanannyian kaptak ellátást, mint ahányan kérték, tehát az ellátás megfelelőnek mondható. Ha a mutató értéke nagyobb egynél, akkor többen kérték, mint ahányan kaptak, vagyis valamilyen mértékű kielégítetlen szükséglet mutatható ki, minél nagyobb a mutató értéke, annál inkább. Ha a viszonyszám kisebb egynél, az azt jelentené, hogy kevesebben kérték, mint amennyien kaptak, azaz olyanok is kaptak, akik nem is kérték, vagyis túlszolgáltatásról beszélhetünk. A 0 érték azt jelenti, hogy adott évben senki sem kért és nem is kapott ellátást, ettől viszont lehetnek ellátottak a területi egységben az előző év(ek)ből. Egyszerű arányosságról lévén szó, a mutató százzal szorozva százalékos értéket ad. Ezt a viszonyszámot a továbbiakban szükségletindexnek fogjuk nevezni.

A nappali ellátás tekintetében csak az idősek klubja szükségletindexét számítottuk ki, mert a nappali ellátás többi típusából csak a Nagyatádi és a Salgótarjáni kistérségben található – és csak a fogyatékosok nappali intézményére vonatkozó – adat 2002-ből. Az idősek klubjának szükségletindexe az összes kistérség vonatkozásában is csak igen kicsit torzít a nappali ellátás teljes mutatójához képest, ha meggondoljuk, hogy 2002-ben a nappali ellátásban részesülők 93 %-a az idősek klubjában kapott gondoskodást, a 43 621 főből 40 486 fő. A nappali ellátás többi formájában mindössze 3135 fő részesült az egész országban.

A programokban szereplő kistérségek alapellátásra vonatkozó, statisztikailag kimutatható igényeit a szükségletindexszel kifejezve, a 3. táblázat mutatja.

3. tábla

Felzárkóztató programokban szereplő kistérségek alapellátási szükségletei, 2002*

Megyenév	Kistérségnév	60 éves és idősebb lakosok	A tárgyév folyamán		Szükséglet-index
			ellátásba vettek	ellátást kértek	
			száma (fő)		
Zala	Letenyei	4 591	69	69	1,00
Zala	Zalaszentgróti	4 255	112	132	1,18
Baranya	Szigetvári	5 124	158	163	1,03
Somogy	Barcsi	5 147	189	219	1,16
Somogy	Nagyatádi	5 744	175	175	1,00
Borsod-Abaúj-Zemplén	Edelényi	7 296	281	281	1,00
Borsod-Abaúj-Zemplén	Encsi	4 423	155	174	1,12
Borsod-Abaúj-Zemplén	Szikszoói	3 683	97	100	1,03
Nógrád	Pásztói	7 274	228	228	1,00
Nógrád	Salgótarjáni	15 044	267	275	1,03
Hajdú-Bihar	Berettyóújfalui	11 467	426	426	1,00
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszavasvári	7 437	182	185	1,02
Jász-Nagykun-Szolnok	Kunszentmártoni	8 950	312	312	1,00
Jász-Nagykun-Szolnok	Tiszafüredi	8749	428	428	1,00
Bács-Kiskun	Bácsalmási	4 302	133	133	1,00
Bács-Kiskun	Jánoshalmi	4390	129	129	1,00
Békés	Mezőkovácsházai	11 050	298	403	1,35
Békés	Sarkadi	5 741	87	87	1,00
Ország	összesen	2 076 850	47 097	50 979	1,08

*Étkeztetés és házi segítségnyújtás.

Forrás: KSH TSTAR-adatok és szociális adatgyűjtések.

A táblázat adataiból azt állapíthatjuk meg, hogy országosan 3882 fővel kértek többen alapellátást, mint amennyien kaptak, azaz az étkeztetés és házi segítségnyújtás iránti szükséglet mindössze 8%-kal haladja meg a kielégítettségi szintet. 2002-ben az országos statisztika alapján a programokban szereplő kistérségek közül tízben a szükségletet kifejező

mutató szerint ugyanannyian kaptak alapellátást, mint amennyiben kértek. További négyben 2-3%-kal többen kértek, mint amennyien kaptak, de ez még az országos átlag alatt van. Mindössze négy kistérségben megy a szükségletindex értéke az országos jelzőszám fölé. Legtöbben a Mezőkovácsházai kistérségben maradtak ellátatlanok: itt 105 főt nem vettek ellátásba 2002-ben, noha ezt kérték.

Megjegyezzük, hogy országosan a 168 kistérségből 108 olyan volt, ahol a mutató értéke 1, és 24 kistérségben haladta meg a mutató értéke az országos szintet. Utóbbiakban az index értéke 1,09 és 2,84 között található. Míg tehát a programokban szereplő 18 kistérségből négy (22,2 %) mutat az országos szintnél rosszabb értéket, a programokban nem szereplő 20 ilyen legrosszabb helyzetű kistérség aránya a 150 fennmaradó kistérségben 13,5%.

Az idősek nappali ellátásának tekintetében (idősek klubja) az adatok azt mutatják, hogy országosan 1034 olyan személy kérte ezt az ellátást, aki nem kapta meg. A szükségletindex értéke országosan 1,11, azaz 11%-kal többen kértek ellátást, mint amennyien kaptak. A 18 kistérség közül ebben az esetben is négy olyan van, amelynek a mutatója rosszabb az országos értéknél, legrosszabb helyzetű ebben a tekintetben a Szikszói, ahol 11 fő nem kapott ellátást az idősek klubjában, bár ezt kérte. Az országban ezen felül 12 kistérség tartozik a legnagyobb szükségletet mutató területi egységek közé, ami a programban részt nem vevők 8,1%-a. A programokban részt vevő kistérségek közül egy (országosan még négy) olyan van, ahol a statisztika nem regisztrált sem ellátást kérő, sem ellátásba vett személyeket. A Szigetvári kistérségben ellátottak azonban vannak, de a programokban nem szereplő kistérségek közül 3 olyan található 2002-ben, ahol egyáltalán nincs ellátott sem ebben az ellátástípusban.

4. tábla

Felzárkóztató programokban szereplő kistérségek ellátási szükségletei, idősök klubja tekintetében, 2002

Megyenév	Kistérségnév	60 éves és idősebb lakosok	A tárgyév folyamán		Szükséglet-index
			ellátásba vettek	ellátást kértek	
			száma (fő)		
Zala	Letenyei	4 591	30	30	1,00
Zala	Zalaszentgróti	4 255	28	28	1,00
Baranya	Szigetvári	5 124	0	0	0,00
Somogy	Barcsi	5 147	27	39	1,44
Somogy	Nagyatádi	5 744	35	35	1,00
Borsod-Abaúj-Zemplén	Edelényi	7 296	26	26	1,00
Borsod-Abaúj-Zemplén	Encsi	4 423	56	68	1,21
Borsod-Abaúj-Zemplén	Szikszoói	3 683	18	29	1,61
Nógrád	Pásztói	7 274	59	59	1,00
Nógrád	Salgótarjáni	15 044	44	44	1,00
Hajdú-Bihar	Berettyóújfalui	11 467	154	154	1,00
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszavasvári	7 437	31	31	1,00
Jász-Nagykun-Szolnok	Kunszentmártoni	8 950	54	54	1,00
Jász-Nagykun-Szolnok	Tiszafüredi	8 749	65	65	1,00
Bács-Kiskun	Bácsalmási	4 302	14	14	1,00
Bács-Kiskun	Jánoshalmi	4 390	28	28	1,00
Békés	Mezőkovácsházai	11 050	75	93	1,24
Békés	Sarkadi	5 741	32	32	1,00
Ország	összesen	2 076 850	9 794	10 828	1,11

Forrás: KSH TSTAR-adatok és szociális adatgyűjtések.

A két index összehasonlítása azt mutatná, hogy valamivel nagyobb az idősök nappali ellátása iránti szükséglet, mint az alapellátások iránt, országosan 3%-kal; de ennél jóval magasabb indexértékekkel is találkozhatunk, ami a felzárkóztató programokban szereplő kistérségek adatain is látszódik. Az index azonban az abszolút számoktól függetlenül tükrözi az arányokat, ezért ellátástípusok összehasonlítására önmagában nem alkalmas, ehhez más, ellátottsággal összefüggő mutatók vizsgálata is szükséges.

A szükséglet nem azonos az ellátottsággal, ami a rendelkezésre álló adatok alapján az ellátottak számával mérhető. Az ellátottak száma a tárgyév december 31-ére nézve áll rendelkezésre. Az ellátottak számának értéke jelenti az ellátottak számát az előző év december

31-én, valamint a tárgyévben ellátásba vettek számát, amit csökkenteni kell a tárgyév folyamán ellátásból kikerültek számával. Az ellátottakat az alapellátás és az idősek klubja tekintetében a 10 ezer 60 éves és idősebb lakosra jutó értékkel fejezi ki a szociális statisztika, ez alkalmazható az ellátás tekintetében elutasítottak esetében is. Az ellátottság annál jobbnak tekinthető, minél több az ellátott, és minél kevesebb azok száma, akik kértek, de nem kaptak ellátást. A kettő hányadosa az ellátottságindex (tehát az ellátást hiába kértek száma osztva az ellátásban részesültek számával). Ez azt mutatja, hogyan viszonylik egymáshoz az ellátásban részesült és az abból kimaradó népesség. A mutató értéke akkor 0, ha a szükségletindex értéke 1, vagyis ha ugyanannyian kaptak ellátást, ahányan kértek. Akkor lenne 1, ha az ellátást hiába kértek száma megegyezne az ellátottak számával, ami országosan sem fordul elő, legmagasabb érték 0,65 (a Dunaújvárosi kistérségben). Az ellátottság viszont annál jobbnak tekinthető egy területi egységben, minél közelebb van az index értéke a nullához. Az alapellátás tekintetében az említett mutatókat az 5. táblázat tartalmazza.

5. tábla

Felzárkóztató programokban szereplő kistérségek alapellátási* mutatói, 2002

Kistérségnev	Alapellátás- ban részesült tárgyév XII. 31-én	Ellátásba vettek	Ellátást kértek	Ellátást kértek, de nem kaptak	Ellátottság- index	Ellátottsági szint
		a tárgyév folyamán				
		tízezer 60 éven felüli lakosra				
Letenyei	477,0	150,3	150,3	0,0	0,00	0,84
Zalaszentgróti	1121,0	263,2	310,2	47,0	0,04	1,97
Szigetvári	753,3	308,4	318,1	9,8	0,01	1,32
Barcsi	987,0	367,2	425,5	58,3	0,06	1,73
Nagyatádi	811,3	304,7	304,7	0,0	0,00	1,42
Edelényi	885,4	385,1	385,1	0,0	0,00	1,55
Encsi	1239,0	350,4	393,4	43,0	0,03	2,17
Szikszói	863,4	263,4	271,5	8,1	0,01	1,51
Pásztói	735,5	313,4	313,4	0,0	0,00	1,29
Salgótarjáni	688,6	177,5	182,8	5,3	0,01	1,21
Berettyóújfalui	858,1	371,5	371,5	0,0	0,00	1,51
Tiszaavasvári	544,6	244,7	248,8	4,0	0,01	0,96
Kunszentmártoni	853,6	348,6	348,6	0,0	0,00	1,50
Tiszafüredi	1130,4	489,2	489,2	0,0	0,00	1,98
Bácsalmási	969,3	309,2	309,2	0,0	0,00	1,70
Jánoshalmi	692,5	293,8	293,8	0,0	0,00	1,21
Mezőkovácsházai	705,0	269,7	364,7	95,0	0,13	1,24
Sarkadi	832,6	151,5	151,5	0,0	0,00	1,46
Ország összesen	569,9	226,8	245,5	18,7	0,03	1,00

*Étkeztetés és házi segítségnyújtás.

Forrás: KSH TSTAR-adatok és szociális adatgyűjtések.

Az ellátottság tekintetében tehát azt állapíthatjuk meg, hogy országos átlagban az alapellátásban részesültekhez viszonyítva mindössze 3% azok aránya, akik kértek, de nem kaptak étkeztetést és házi segítségnyújtást. Ez tízezer legalább 60 éves lakosra vetítve 19 főt jelent. Az étkeztetésben és házi segítségnyújtásban nem részesültek száma tehát a 2002-es statisztika szerint nem mondható magasnak. Az ellátottságindex értékének növekedése azt mutatja, hogy nőtt azok száma, akik nem kaptak ellátást. Mivel meghatározásunk szerint a szükséglet és az ellátottság igen szoros kapcsolatban vannak, az index értéke azokban a kistérségekben a legmagasabb, ahol a szükséglet is a legnagyobb.

6. tábla

Felzárkóztató programokban szereplő kistérségek nappali ellátási mutatói, idősök klubja tekintetében, 2002

Kistérségnev	Idősek klubjában ellátásban tárgyév XII. 31-én	Ellátásba vettek	Ellátást kértek	Ellátást kértek, de nem kaptak	Ellátottság-index	Ellátottsági szint
		a tárgyév folyamán				
		tízezer 60 éven felüli lakosra				
Letenyei	376,8	65,3	65,3	0,0	0,00	1,93
Zalaszentgróti	408,9	65,8	65,8	0,0	0,00	2,10
Szigetvári	44,9	0,0	0,0	0,0	0,00	0,23
Barcsi	258,4	52,5	75,8	23,3	0,09	1,33
Nagyatádi	290,7	60,9	60,9	0,0	0,00	1,49
Edelényi	143,9	35,6	35,6	0,0	0,00	0,74
Encsi	700,9	126,6	153,7	27,1	0,04	3,60
Szikszoói	160,2	48,9	78,7	29,9	0,19	0,82
Páztói	229,6	81,1	81,1	0,0	0,00	1,18
Salgótarjáni	152,2	29,2	29,2	0,0	0,00	0,78
Berettyóújfalui	531,1	134,3	134,3	0,0	0,00	2,72
Tiszavasvári	149,3	41,7	41,7	0,0	0,00	0,77
Kunszentmártoni	352,0	60,3	60,3	0,0	0,00	1,81
Tiszafüredi	224,0	74,3	74,3	0,0	0,00	1,15
Bácsalmási	146,4	32,5	32,5	0,0	0,00	0,75
Jánoshalmi	95,7	63,8	63,8	0,0	0,00	0,49
Mezőkovácsházai	294,1	67,9	84,2	16,3	0,06	1,51
Sarkadi	280,4	55,7	55,7	0,0	0,00	1,44
Ország összesen	194,9	47,2	52,1	5,0	0,03	1,00

Forrás: KSH TSTAR-adatok és szociális adatgyűjtések.

Az ellátottságindex az idősök klubja tekintetében kisebb eltérést mutat, mint a szükségletindex, de a két ellátástípus közti összehasonlítás tekintetében ez is kevésbé jó

mutató. Az összehasonlítás lehetőségét leginkább a tízezer 60 éven felüli lakosra jutó, ellátást nem kapott személyek száma mutatja. Ennek alapján megállapítható, hogy a felzárkóztató programokban szereplő kistérségekben az idősek nappali ellátása tekintetében kisebb az elutasítottak száma: az ellátást hiába kérték száma négy kistérségben legfeljebb 30 fő, míg az alapellátás tekintetében nyolc kistérségben 95 fő is lehet tízezer 60 éven felüli lakosra.

Az ellátottság szintje lehet magasabb vagy alacsonyabb, attól függően, hogy ellátástípusok szerint a tízezer 60 éven felülire jutó ellátottak száma hogy aránylik az országos értékhez. Az ellátottsági szint magasnak tekinthető, ha az lényegesen meghaladja az országos szintet, közepes, ha e körül mozog, és alacsonynak mondható, ha a tízezer 60 év feletti ellátott országos értéke alatt marad. Ha a mutató értéke 1, akkor az ellátottak aránya megegyezik az országos értékkel, ha egynél nagyobb, meghaladja az országos szintet, egy alatt pedig nem éri azt el. A mutató értéke akkor 0, ha nincs ellátott, és százzal szorozva %-os értéket mutat. Az összes kistérséget tekintve az alapellátási szint mutatója 0,27 és 4,09 között van, a legtöbb ellátottat felmutató kistérség tehát kb. négyszeresen haladja meg az országos átlagosnak mondható szintet 2002-ben. Az idősek klubja esetében – a három 0 értékű, ellátottal nem rendelkező kistérséget leszámítva – a legkisebb érték 0,15, míg a legnagyobb 7,09, a szóródás tehát nagyobb az összes kistérség tekintetében. A felzárkóztató programokban szereplő kistérségek átlagos ellátottsági szintje valamivel magasabb, mint a programokban nem szereplőké (előbbieknél 1,48 az alapellátás és 1,38 az idősek klubja esetében, míg utóbbiak azonos értékei 1,11 és 1,17).

Az ellátottsági szintekhez képest tehát a szükséglet lehet alacsonyabb vagy magasabb, ugyanahhoz az ellátottsági szinthez is eltérő szükségletek kapcsolódhatnak. Az összes kistérséget figyelembe véve, az alapellátás tekintetében pl. a legmagasabb ellátottsági szintű 18 kistérségből (a mutató értéke 1,70 és 4,09 között van) csak hatnak az esetében nagyobb a szükségletindex értéke 1,08-nál. Ezzel szemben a legmagasabb szükségletindex-értékkel jellemezhető 18 kistérség közt (a mutató értéke 1,16 és 2,84 közé esik) négy olyan van, ahol az ellátottsági szint a legmagasabbak között található (1,73 és 1,94 közötti értékekkel), és négy olyan is akad, amelyik az alacsonyabbak (0,44 - 0,70) között van. A viszonylag magas ellátottsághoz tehát kapcsolódhat teljesen kielégített szükséglet is, és kisebb-nagyobb mértékű ellátás iránti igény is, és fordítva: a szükséglet magasabb és alacsonyabb ellátottsági szinten is jelentkezhet. A szükséglet és az ellátottság részletesebb megvilágítása, az esetleges mélyebb összefüggések tisztázása további vizsgálatokat tesz majd szükségessé.

Néhány további fontos statisztikai mutatóval is jellemezhetők a felzárkóztató programokban szereplő kistérségek. A 7. táblázatban bemutatjuk a családsegítők szolgáltatásait igénybe vevők és a bentlakásos intézményekben lévő tízezer lakosra jutó viszonyszámait, amelyek közül előbbi az alapellátásokhoz kapcsolódik. Megemlítjük, hogy a fenti indexek számítása családsegítés esetében nem lehetséges, hiszen nincsenek elutasítottak, a bentlakásos intézményrendszerénél pedig a beutalás rendjének a korábbi jogszabályi megváltozása bizonytalanná tette az adatközlés érvényességét a 2002. évre is.

7. tábla

Felzárkóztató programokban szereplő kistérségekben a családsegítő szolgáltatást igénybe vevők és bentlakásos intézményekben lévő, 2002 (fő)

Kistérségnév	Népesség	Családsegítő szolgáltatást igénybe vevők	Bentlakásos intézmények- ben lévő	Családsegítő szolgáltatást igénybe vevők	Bentlakásos intézmények- ben lévő
		száma		tízezer lakosra	
Letenyei	18 930	49	384	25,9	202,9
Zalaszentgróti	18 729	98	286	52,3	152,7
Szigetvári	28 275	531	392	187,8	138,6
Barcsi	26 646	1 526	767	572,7	287,8
Nagyatádi	29 027	934	478	321,8	164,7
Edelényi	37 533	3 893	336	1037,2	89,5
Encsi	24 624	2 117	27	859,7	11,0
Szikszói	19 793	849	26	428,9	13,1
Pásztói	33 828	195	0	57,6	0,0
Salgótarjáni	69 833	3 030	312	433,9	44,7
Berettyóújfalui	56 233	1 698	389	302,0	69,2
Tiszavasvári	38 737	2 478	307	639,7	79,3
Kunszentmártoni	39 867	2 910	159	729,9	39,9
Tiszafüredi	42 809	1 875	479	438,0	111,9
Bácsalmási	18 794	451	169	240,0	89,9
Jánoshalmi	17 992	152	85	84,5	47,2
Mezőkovácsházai	46 770	2 206	451	471,7	96,4
Sarkadi	26 343	1 803	235	684,4	89,2
Ország összesen	10 191 326	310 429	75 541	304,6	74,1

Forrás: KSH TSTAR adatok és szociális adatgyűjtések.

A 7. táblázat adataiból látható, hogy a felzárkóztató programokban szereplő kistérségek között nagy különbségek vannak mind a családsegítő szolgáltatást, mind pedig a bentlakásos intézményrendszerben való ellátást igénybe vevők száma között. Ha sorrendbe tesszük a vizsgált területi egységeket, a családsegítő szolgáltatást igénybe vevőknél legkevesebb kliens

tízezer lakosra a két zalai kistérségben jut, a legmagasabb két Borsodiban, az Encsiben és az Edelényiben található. A bentlakásos intézményekben lévőkkel kapcsolatban pedig megállapítható, hogy a Pásztói kistérségben egyáltalán nincs ellátott, ezenkívül még hat kistérség van az országos szint alatt, 11 pedig fölötte.

Az ellátottak száma az összes kistérséget figyelembe véve igen erős korrelációt mutat az intézmények számával. Ezek szerint az egyes kistérségek között az ellátottak tekintetében fennálló nagy különbségeket a területen lévő szolgáltató egységek megléte magyarázhatja. Kivételt képez a családsegítő intézmények és klienseik számának összefüggése, mert itt a korrelációs együttható értéke 0,59, míg a 8. táblában szereplő többi intézmény esetében 0,9 fölötti (több tizedesjegy esetében).

8. tábla

Felzárkóztató programokban szereplő kistérségekben egyes szociális intézmények száma, 2002 (db)

Kistérségnév	Idősek klubjai	Családsegítő intézmények	Bentlakásos intézmények	Bölcsődék	Egy településre jutó intézmények
	száma				
Letenyei	7	1	5	0	0,5
Zalaszentgróti	9	1	5	0	0,6
Szigetvári	1	5	3	1	0,2
Barcsi	5	3	8	2	0,7
Nagyatádi	6	6	6	1	1,1
Edelényi	3	7	2	0	0,3
Encsi	12	7	1	1	0,6
Szikszo	2	2	2	0	0,3
Pásztói	6	3	0	0	0,3
Salgótarjáni	11	5	5	0	0,9
Berettyóújfalui	20	12	11	0	1,5
Tiszavasvári	6	3	5	2	1,6
Kunszentmártoni	11	5	8	3	2,5
Tiszafüredi	10	8	6	3	2,3
Bácsalmási	3	5	5	0	1,6
Jánoshalmi	2	2	3	0	1,8
Mezőkovácsházai	12	6	10	0	1,6
Sarkadi	6	6	3	2	1,5
Országos átlag	7,8	4,8	7,5	3,1	1,2

Forrás: KSH TSTAR adatok és szociális adatgyűjtések.

2002-ben 1287 idősek klubja működött, ettől alig maradt el a bentlakásos intézmények száma, amelyekből 1252 volt. Bölcsődét regisztrált legkevesebbet a statisztika, mindössze 523-at,

családsegítő intézményt pedig ennél mintegy másfélszer többet, pontosan 805-öt. A felzárkóztató programokban szereplő kistérségek felében a 8. táblában szereplő intézmények közül nem is jut minden településre egy. Legrosszabb helyzetben ebben a tekintetben a Szigetvári kistérség van, ahol csak minden ötödik településre jut intézmény a felsoroltak közül.

Az intézményekben foglalkoztatottak száma ellátástípusonként változó. Legtöbben a bentlakásos intézményekben dolgoznak, összesen 37 663 fő. Az alapellátásban foglalkoztatottak száma 9960 fő volt, a bölcsődék 5394, az idősek klubja 3984 gondoskodót foglalkoztattak 2002-ben országosan. Legkisebb számban a családsegítők munkatársai voltak, 2651 fővel. Az egyes ellátástípusok különböző számú ellátottjai azonban változtatnak az egy foglalkoztatottra jutó ellátottak országos sorrendjén ahhoz a sorrendhez képest, amit a foglalkoztatottak abszolút száma alapján lehetne képezni (9. tábla).

9. tábla

Felzárkóztató programokban szereplő kistérségek egyes szociális intézményiben a foglalkoztatottakra jutó ellátottak száma, 2002 (fő)

Kistérségnév	Egy foglalkoztatottra jutó ellátott				
	alapellátásban*	idősek klubjaiban	családsegítőkben	bentlakásos intézményekben	bölcsődékben
Letenyei	15,6	15,7	16,3	1,9	0,0
Zalaszentgróti	13,6	14,5	24,5	1,8	0,0
Szigetvári	19,3	23,0	48,3	2,0	6,4
Barcsi	20,3	13,3	218,0	1,9	5,0
Nagyatádi	18,6	13,9	49,2	2,2	6,1
Edelényi	14,7	13,1	169,3	2,0	0,0
Encsi	11,4	10,7	151,2	2,3	3,5
Szikszói	16,7	7,4	169,8	1,6	0,0
Pásztói	17,3	8,4	39,0	0,0	0,0
Salgótarjáni	7,6	8,8	178,2	17,3	0,0
Berettyóújfalui	12,0	9,5	77,2	2,1	0,0
Tiszavasvári	19,3	11,1	354,0	1,9	8,0
Kunszentmártoni	9,4	14,3	242,5	1,8	5,9
Tiszafüredi	10,2	7,5	117,2	1,7	5,9
Bácsalmási	23,2	6,3	56,4	2,1	0,0
Jánoshalmi	21,7	6,0	38,0	2,7	0,0
Mezőkovácsházai	12,6	12,5	220,6	1,9	0,0
Sarkadi	15,9	13,4	180,3	7,3	5,7
Ország összesen	11,9	10,2	117,1	2,0	5,3

*Étkeztetés és házi segítségnyújtás.

Forrás: KSH TSTAR adatok és szociális adatgyűjtések.

A 9. tábla adataiból látszik, hogy országosan a legjobb az ellátott/foglalkoztatott arány a bentlakásos intézményekben, ahol egy foglalkoztatottra két ellátott jut, ezután a bölcsődék következnek egy foglalkoztatottra jutó 5, az idősök klubjai 10, és az étkeztetés, házi segítségnyújtás 12 fővel. A sorrendet és az ezt meghatározó értékeket, így a családsegítők lényegesen kiugró értékeit is az egy munkatársra jutó kliensek száma tekintetében, az intézmények működési módja magyarázza.

Végül a kistérségek általános statisztikai helyzetképéhez a foglalkoztatottság is hozzátartozik, amit a munkanélküliségi mutatókkal jelenítünk meg. Az arányok kiszámítása nem a munkanélküliek számának a gazdaságilag aktív népességhez, hanem a 15–59 éves népességhez való viszonyítása alapján történt, ami eltérést eredményez a KSH adataihoz képest.

10. tábla

Felzárkóztató programokban szereplő kistérségek munkanélküliségi mutatói, 2002

Kistérségnev	15-59 éves népesség	Regisztrált			
		munkanélküliek	180 napon túli munkanélküliek	munkanélküliek	180 napon túli munkanélküliek
		száma		aránya*	
Letenyei	11 453	907	371	7,9	3,2
Zalaszentgróti	11 627	700	186	6,0	1,6
Szigetvári	18 165	2 502	1 447	13,8	8,0
Barcsi	16 919	1 947	1 041	11,5	6,2
Nagyatádi	18 231	2 114	1 072	11,6	5,9
Edelényi	22 486	3 812	2 160	17,0	9,6
Encsi	14 635	2 827	1 709	19,3	11,7
Szikszoói	11 868	2 059	1 273	17,3	10,7
Pásztói	21 120	1 358	638	6,4	3,0
Salgótarjáni	43 569	5 042	3 010	11,6	6,9
Berettyóújfalui	34 544	4 119	2 175	11,9	6,3
Tiszavasvári	23 560	2 562	1 162	10,9	4,9
Kunszentmártoni	24 326	2 485	1 223	10,2	5,0
Tiszafüredi	26 538	3 269	1 606	12,3	6,1
Bácsalmási	11 476	1 010	495	8,8	4,3
Jánoshalmi	10 647	701	322	6,6	3,0
Mezőkovácsházai	28 253	3 032	1 322	10,7	4,7
Sarkadi	15 807	1 770	692	11,2	4,4
Ország összesen	6 479 803	344 901	159 478	5,3	2,5

Forrás: KSH TSTAR adatok és szociális adatgyűjtések.

*Saját számítás, nem KSH értékek.

Mint láttuk, a felzárkóztató programokban szereplő kistérségek helyzete a szociális ellátások

tekintetében eltérően alakul, vannak jobb és rosszabb helyzetűek, az országos átlagos szintet jobban meghaladók és erőteljesebben alulmúlók. A munkanélküliségi mutatóik azonban egyértelműen rosszak, mindenféle szempontból. A vizsgált kistérségekben a munkanélküliségi arány mindenütt meghaladja az országos szintet, és 12 olyan van köztük, amelyik a számított országos arányt legalább kétszeresen, vagy ennél is nagyobb mértékben múlja felül. Ez egyben azt jelenti, hogy a programokban résztvevő kistérségek kétharmada az egész országon belül is a legrosszabb munkanélküliségi aránnyal jellemezhető. A 180 napnál is régebben munkanélküliek aránya csak egy kistérségben kisebb, mint a számított országos érték, és tíz olyan van, amelyik eléri ennek kétszeresét, vagy ennél magasabb. A szociális felzárkóztatás a statisztikai adatok tükrében tehát elsődlegesen akkor lehet eredményes, ha a munkanélküliség enyhítésére irányul.